І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXV. Ч. 38. ДЖЕРЗИ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЧЕТВЕР, 27-го ЛЮТОГО 1958 П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, FEBRUARY 27, 1958 No. 38. VOL. LXV.

КАСТРО ПРОПОНУЄ БАТІСТІ ЗАКІНЧЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ НА КУБІ

Гавана. — Провідник кубинських повстанців Фідель Кастро заявив у розмові з представниками преси, відбутій конспіративно у лісах, що він переслав на руки президента Куби Фульхенсіо Батісти свій плян у справі закінчення затяжної громадянської війни на Кубі. Плян Кастра передбачає виведення всіх урядових військ із східньої частини острова або т. зв. Провінції Орієнте, яка є найбільшою, найбагатшою і водночас найбільше неспокійною з усіх 6 кубинських провінцій і головним осідком повстанського руху, очолюваного Кастром. Лісисті верхів'я гір в Орієнте стали оперативною базою для повстанців, звідки вони ведуть — вже на протязі 15 місяців—свою партизанську війну проти уряду, зокрема проти теперішнього президента Куби Батісти, якого вони називають диктатором. Якщо уряд Батісти погодиться на запропоноване Кастром виведення військ з Орієнте, тоді повстанці із свого боку погодяться на відбуття пропонованих урядом загальних виборів, з тим, щоб проходили ці вибори на всьому острові під наглядом спеціяльних комісій, покликаних Організацією Американських Держав. В інтерв'ю з журналістами заявив Кастро, що тільки в запропонованих ним передумовах зможуть відбутися свобідно вибори, які — як він вірить — дадуть справедливу перемогу очолюваному ним революційному „Рухові 26 липня". Згідно з рішенням кубинського уряду, вибори до кубинського Конґресу і водночас із цим вибори нового президента Куби мали б відбутися дня 1 червня 1958 року. У своїй пропозиції вимагає Кастро пересунення цих виборів на кілька місяців пізніше, мовляв, опозиційні партії не матимуть потрібного часу для відповідної підготови своєї участи у виборах. Плян свій передав Кастро Батісті через одного із членів кубинського Конґресу, що відвідав його конспіративно ще в січні ц. р. В політичних колах думають, що пропозиція виведення військ з Орієнте буде неприйнятливою для уряду.

Катастрофа під час автових перегонів у Гавані

Гавана, Кубинська Республіка. — Під час автомобільних перегонів сталася катастрофа, в якій згинули 4 особи, а 50 осіб були поранені. Перегони відбувалися за Велику Нагороду, і тому там зібралася юрба народу — коло 150,000 осіб. Одно авто, яким їхав Армандо Гарсія Сіфуентес, сковзнулося на скруті, де хтось розлив оливу, скочило вбік і наїхало на юрбу людей. Кубинська влада негайно була повідомила, що цю оливу розлили повстанці Фіделя Кастра, але пізніше Кубинська Спортова Комісія заперечила це. Перегони почалися 1.5 години пізніше, бо впорядчики сподівалися, що може на них прибути славний арґентинський спортовець Хуан Мануель Фанхіо, якого викрали повстанці Фіделя Кастра. Але Фанхіо не з'явився на перегони. Після катастрофи поліція й армія опанували ситуацію. Перегони перервано, а поранених відвезено до шпиталів. Фанхіо здобув був першу нагороду минулого року. У вівторок 25-го лютого Фанхіо прибув до Гавани і повідомив про „свій люксусовий побут" в тих, що його викрали і тримали 27 годин на передмістю Гавани.

Кошти прожитку збільшилися на 0.6 відсотка і становили 122.3 %

Вашингтон. — Статистичне бюро при департаменті праці повідомляє, що кошти прожитку в місяці січні збільшилися на 0.6 відсотка і були 3.5 відсотка більші в порівнянні з січнем 1957 року і на 22.3 відсотка більші в порівнянні з пересічними цінами з 1947-1949 років, коли індекс цін на товари становив 100. Це вже 15-ий місяць впродовж попередніх 17-ох місяців, в якому зростають кошти прожитку. Цьогорічне січневе збільшення коштів прожитку є найбільше від липня 1956 року. Комісар статистичного бюра Івен Клаб заявляє, що ринок ще добре не відчув морозу в південних стейтах, і тому і в найближчих місяцях будуть збільшуватися кошти прожитку. На збільшення індексу цін мала вплив гостра зима, внаслідок чого збільшилися ціни на харчі. Городовина подорожчала на 13.1 відсотка. Помідори подорожчали на 9 центів на тузені, салата — 3 центи на головці. Внаслідок збільшення коштів прожитку 1,350,000 робітників дістане збільшення платні вже від першого березня. Це збільшення становитиме по кілька центів від години праці згідно з контрактом про автоматичне збільшення заробітної платні внаслідок збільшування індексу цін.

„НЕЗРІВНЯНИЙ" Д-Р ОЛ. САС ЯВОРСЬКИЙ ПРИПИНИВ ТЕЛЕВІЗІЙНІ ЗМАГАННЯ, ЗДОБУВШИ $ 128,000

МИНУЛОГО ТИЖНЯ Д-Р ЯВОРСЬКИЙ З ДРУЖИНОЮ ВІДВІДАВ УНС І „СВОБОДУ"

Ню Йорк. — Д-р Олександер Сас Яворський, якому керівник програми Гол Марч додав ще характеристику „незрівняний" (інкомперебл), — припинив дальші свої телевізійні змагання в знанні американської історії, здобувши, як нагороду за своє знання, загальну суму 128,000 долярів. Д-р Ол. Сас Яворський змагався в тій ділянці знання на телевізійній програмі: „Запити вартости 64,000 долярів", передаваній кожного вівтірка о год. 10-ій ввечорі телевізійною станцією СіБіеС (Колюмбія Бродкестинг Систем) на каналі ч. 2 та спонсорованій відомою косметичною фірмою „Ревлон". Своє рішення припинити дальші змагання виявив д-р Яворський на програмі минулого вівтірка, 25-го лютого, мотивуючи його напруженням, якого вимагали від нього ці виступи впродовж двох місяців та зокрема тим, що вже „всі бажають мого повороту додому: мої діти, моя жінка і мої чотириножні кліенти" — вияснював цей український ветеринарний лікар з Аббевіл, Луїзіяна, якого раніше вже названо на тій програмі „найпопулярнішою людиною". Д-р Яворський вийшов з тієї програми переможцем у кожному відношенні, не тільки подвоївши найвищий рівень нагороди в знанні американської історії, але і зійшовши зі сцени непереможним чемпіоном у ділянці знання, в якому досі ще ніхто його не тільки не перевершив, але і йому далеко не дорівняв. Закінчуючи свої виступи, д-р Сас Яворський одержав від керівника програми Гола Марча, разом з ґратуляціями, і чек на 64,000 долярів із вияснениями, що другий чек на таку саму суму, згідно з правилами змагань, він одержить в наступному році.

В четвер минуло тижня, 20-го лютого, д-р Сас Яворський і його дружина п-ні Наталія відвідали головну канцелярію УНСоюзу та В-во „Свободу" та були гостями на обіді разом з гол. предсідником Д. Галичином, гол. касиром Р. Слободяном, гол. радним д-ром Я. Падохом і ред. А. Драганом та ред. В. Душником. В ресторані д-р Яворський був не меншою сенсацією як на телевізії, бо багато

Д-р О. Сас Яворський

присутніх гостей його пізнали. Д-р Сас Яворський в розмові виявив багато інтересних подробиць із своїх виступів та їхніх наслідків. Досі д-р Яворський, у зв'язку зі своїми телевізійними виступами, одержав понад 15,000 листів, між ними багато всіляких пропозицій, зокрема на виступи з доповідями в каледжах та університетах. Ці виступи причинились також до того, що він нав'язав численні знайомства з різними високими представниками стейтових і федеральних урядів. Довші розмови мав д-р Яворський з поодинокими членами Конґресу, з деякими губернаторами та зокрема з Ґералдом Стассеном, до недавна уповноваженим Президента в справах розброєння, а тепер кандидатом на губернатора Пенсилвенії. Як безсумнівний знавець американської історії, д-р Яворський має багато переконливих арґументів і в користь визвольних змагань країни свого походження, України. Телевізійні виступи д-ра Яворського припинились тільки тим часом, бо він уже має виклик на змагання в знанні американської історії з одним з найбільших авторитетів цієї ділянки в країні. Змагання мали б відбутись на тій самій телевізійній станції на програмі „Виклик" (Чалендж) — вже правдоподібно в квітні, що може принести йому нову славу і нові грошові нагороди.

Летунство проєктує випустити ще в цьому році ракету на Місяць

Вашингтон. — Заступник шефа штабу летунства генерал-поручник Д. Л. Патт зізнавав на закритому засіданні Комісії Збройних Сил в Палаті Репрезентантів і заявив, що летунство зможе ще в цьому році випустити ракету на Місяць, якщо дістане підтримку від Конґресу. Він обіцяв також, що летунство зможе в „недалекому часі" випустити штучний сателіт довкола Землі разом із людиною. Генерал Патт передбачає, що ССCP пробуватиме впродовж найближчих 6-ох місяців випустити ракету на Місяць та пустити довкола Землі штучний місяць, в якому буде тварина або навіть людина. Генерал мав сказати на Комісії таке: „Щоб можна було забезпечити ЗДА, то треба запанувати над космічними просторами, або принаймні бути в такому стані, щоб ворог не міг цього зробити". Місяць є найближче до Землі — „тільки" 239,000 миль віддалі, і звідтам можна йти далі. Лет на Місяць мав би тривати коло 60 годин. „Якщо здійснювання нашого проєкту почнеться в найближчих тижнях, то можна буде випустити першу ракету на Місяць вже в цьому році", — сказав заступник шефа штабу летунства.

АЙЗЕНГАВЕР І ТРУМАН ЗАКЛИКАЮТЬ ДО ДАЛЬШОЇ ДОПОМОГИ ЗАКОРДОНОВІ

Обидва підкреслюють двопартійність цієї програми та її значення для світового миру

У двопартійній конференції у справах закордонної допомоги, що відбулася у вівторок дня 25 лютого ц. р., взяв участь теж і двократний демократичний кандидат на Президента Адлей Е. Стівенсон. На фото Стівенсон розмовляє з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом.

Вашингтон. — У вівторок 25-го ц. м. з'їхались до Вашинґтону найвидатніші політичні й громадські діячі з цілої Америки, щоб узяти участь у започаткованій урядом кампанії в користь дальшої великої допомоги закордонові. На просьбу Президента, колишній спеціяльний амбасадор для Середнього Сходу, один із керівників американського фільмового промислу, Ерік Джонстон, зорганізував „Конференцію закордонних перспектив з погляду державної безпеки ЗДА". Вона поділилась на дві частини: в полудне у великій залі готелю Статлера головним промовцем до 1,200 учасників був колишній президент Гаррі Труман, а вечером у Шератон-готелі до ще численнішого збору промовляв президент Д. Д. Айзенгавер. Це була маніфестація двопартійної політики в справі допомоги закордонові. Між приявними були лідери демократичної більшости в Палаті Репрезентантів і в Сенаті, колишній двократний кандидат демократів на президента Адлей Стівенсон, кол. державний секретар за адміністрації Трумана Дін Ачесон і багато інших найвидатніших демократів, — а від республіканців приявні були лідери республіканської меншости в Конґресі, віцепрезидент Ричард М. Ніксон, кол. нюйоркський ґібернатор Томас Е. Дюї і інші. У промовах теперішнього і попереднього президентів повторялись ті самі нотки. Обидва вони підкреслили ту саму основну ціль акції допомоги закордонові, якою є здобуття тривкого і справедливого миру. — Президент Айзенгавер звернув увагу, що протягом найближчих 5-х років ЗДА мабуть, будуть примушені видаткувати понад 200 більйонів долярів на оборонні цілі. Разом із видатками на ту ціль американських союзників — це дасть неймовірну суму. Всі ці зусилля роблені задля створення безпеки. Однак дійсна безпека можлива тільки тоді, коли забезпечений мир. Президент говорив про різні шляхи до миру та підкреслив, що військова й економічна допомога закордонові стоїть щодо свого значення для справи світового миру на одному рівені зі збільшуванням суто військової сили країни. Програма взаємної допомоги розпадається на допомогу на військові цілі і економічні. Для безпосереднього скріплення союзницьких збройних сил передбачено 1,800,000,000. Окрема т. зв. допомога для оборони становить дальших 830,000,000. Економічна і технічна допомога закордонові на найближчий бюджетовий рік вимагає 1,300,000,000 дол. Президент подав цілу низку конкретних прикладів, як американська допомога закордонові після останньої війни, почавши від т. зв. доктрини Трумана для оборони Греції і Туреччини проти комуністичної агресії врятувала світовий мир, а безпосередньо захоронила цілий ряд різних держав від хаосу та комуністичного поярмлення. Президент вказав на совєтську „нову техніку" у здобутті політичних впливів у світі — під плащиком „добродійної" економічної допомоги та позик. Він ствердив, що остаточною і дійсною ціллю цих совєтських заходів є „здобути політичну контролю над тими, яким нібито допомагається". В останній частині своєї півгодинної промови, що її передавано через усі американські радіостанції, Президент говорив про готовість Америки до покращання взаємин з Совєтами в ім'я миру. Закінчив свою промову висновком, що коли існує необхідність видаткувати величезні суми для вдержування на потрібній висоті військово-оборонної здатности країни, то ще більшої терпеливости, завзяття і жертвенности треба при будуванні миру мирними засобами. Президент Труман підкреслив двопартійність проблеми допомоги закордонові. Він пояснив, що виступає в обороні тієї проблеми тому, що почув, що законопроєкт уряду, зголошений в цій справі до Конґресу, може мати труднощі. „Якщо демократи в Конґресі відмовляться видаткувати на цю ціль щонайменше стільки, скільки вимагає цього для економічної допомоги закордонові теперішній уряд, то ми ніколи не зможемо вияснити цієї поведінки".

Морфі конферує з президентом Тунісії

Туніс. — Американський посередник для поладнання гострого конфлікту між Францією і Тунісією у зв'язку із збомбардуванням 8 ц. м. французькими літаками туніського містечка Сакет-Сіді-Юссеф, внаслідку чого згинуло тоді 79 осіб, Роберт Морфі, прилетів з Парижу до Тунісу, це йому вийшли назустріч туніський міністер закордонних справ Садак Моккадем і американський амбасадор Луїс Джонс. Після того всі вони разом відбули першу двогодинну конференцію з президентом Тунісії Габібом Бурґуібою. Вийшовши з тієї конференції Морфі заявив: „Я оптиміст. Ми зробили крок вперед". За часописними коментарями, Бурґуіба далі насвоює, що без поладнання проблеми Альжиру в цілості — неможливо тривко замирити Францію з Тунісією і Марокко. В самому Тунісі і в цілому північно-африканському арабському світі — твердять часописи — приїзд Роберта Морфі викликав оптимістичні настрої, що ось, мовляв, Америка допоможе завести справедливий мир в Альжирі. Вважають дуже знаменним — приїзд до Тунісу двох найвидатніших діячів альжирського революційного підпілля. Хоч офіційно туніський уряд заперечив цьому, проте газети вважають незаперечним фактом, що до Тунісу приїхали на виразний виклик президента Бурґуіби у зв'язку з приїздом Морфі — шеф штабу повстанських військ Бель Касем Крім і один із військових керівників підпілля Махмуд Шеріф.

ОН стараються вийти з „сліпої вулиці" в справі роззброєння

Об'єднані Нації. — Генеральний секретаріят Об'єднаних Націй у порозумінні найбільше з З'єдиненими Державами буде намагатись вийти з теперішної сліпої вулиці, до якої зайшла справа міжнародного розброєння. Першим кроком для цього буде скликання 25-членної Комісії для справ розброєння. Тому, що Совєти заповіли, що будуть бойкотувати засідання цієї Комісії, бо не обрано до неї тих комуністичних країн, що їх СССР хотів там мати, — рахуються згори з відсутністю СССР. Коли це станеться, тоді ця Комісія складе формальне звідомлення на руки генер. секретаря для Генеральної Асамблеї і Ради Безпеки ОН, що вона не в силі працювати без участи СССР. Тоді, мабуть, зійдеться Рада Безпеки для цієї справи з участю совєтського делегата. В американських урядових колах буцім-то розглядають можливість скликання нової конференції „на вершинах" головно для осягнення порозуміння з большевиками в таких трьох точках роззброєння: 1) тимчасове припинення експериментальних вибухів атомової зброї, 2) встановлення в Европі обширу для летунської і наземної контрольної інспекції, і 3) контроля позасферичних обширів. За коментарями американської преси, автором такого пляну є Герольд Стассен, який вправді перестав бути спеціяльним дорадником Президента для справ розброєння, та ідеї якого проте частинно прийнялись і мають бути реалізовані.

● **Французьке міністерство** освіти виповіло працю всім технічним робітникам Великої Опери і Комічної Опери — двох провідних державних оперних театрів у Парижі, та приказало замкнути тимчасово ці театри. Зачинення цих сцен прийшло у висліді цілої серії страйків у цих театрах протягом останніх трьох місяців.

Виступить з концертом в Тавн Голл

Челіст Григорій Бемко, що належить до славного із своєї суспільної праці по цей і по той бік океану „племени" Бемків, виступить із власним концертом в Тавн Голл в Ню Йорку в найближчу п'ятницю, 28-го лютого, о год. 8:30 вечора. Досі своїми виступами в Америці і Европі п. Бемко здобув собі високі признання музичних критиків. Цей молодий артист народжений в Америці, але він пишається своїм українським походженням і всюди його підкреслює. Під час свого минулорічного турне по Европі він, зокрема, заприязнився з відомим українським композитором А. Гнатишиним у Відні, який допоміг йому ще краще познайомитись і ще вище оцінити скарби української культури і мистецтва. Своїми концертами він вписує українське ім'я в програмах репрезентативних концертових заль світу.

Григорій Бемко

Корейські комуністи відмовляються звернути схоплений літак

Панмунджом. — Речник північно-корейських комуністів відмовився на останньому засіданні мішаної перемирчої військової комісії від повернення Південній Кореї схопленого пасажирського літака і його 34-ох пасажирів, між якими були й два американські летуни. Корейський комуніст признав, що „деякі подорожні" з того літака хочуть вернутися до Південної Кореї, але про це, мовляв, південно-корейський уряд мусить безпосередньо переговорювати з північно-корейським урядом. Тим часом південно-корейський уряд, який не визнає комуно-китайського уряду і не втримує з ним ніяких зв'язків, не хоче говорити з ним. Президент Сиґман Рі звернувся до командування військ Об'єднаних Націй з закликом, щоб воно визнало акт схоплення корейського літака комуністами зламанням перемир'я і щоб силою визволити схоплених людей і машину. Корейські комуністи знову повторили своє попереднє внесення щодо нав'язання переговорів про з'єдинення Кореї, але представник військ ЗДА, ген. Оляф Кайстер заявив, що це сутополітична справа, яка не вміщається в компетенції мішаної військової комісії.

В АМЕРИЦІ

● **Корпорація Дженерал Фудс** повідомила, що від часу оголошення зменшує на 2-3 центи ціну на одному фунті кави. І так фунт кави Максвелл Гавз подешевшав на 3 центи, так само фунт кави марки „Юбен", а також марки „Санта" подешевшав на 2 центи.

● **Летунська Академія** в Денвері, Колорадо, мала впродовж своєї 25-річної історії перший смертний випадок, бо 19-річний кадет Ричард Д. Дейвіс поранився і вмер внаслідок цих ран. Він летів у приватному літаку.

● **Корпорація** Вестінґгавз виплатила 10,000 своїх працівників 295,905 долярів за те, що вони зголошували пропозиції, як поліпшити цю корпорацію. Це найбільша сума, виплачена з цього титулу, бо в 1954 році виплачено було за суґестії в справі поліпшення суму 218,445 долярів, а в інших роках ще менші суми.

● **Мати славної оперової співачки** Марії Калляс пані Евангелія Калляс із Ню Бронсвіку, Н. Дж., нарікає на те, що не може бачити своєї доньки вже 8 і пів року, хоч вона живе в недалекому Ню Йорку. Мати є розведена і 8 років тому просила свою доньку про 100 долярову допомогу місячно. Від того часу донька не відповідає на листи матері, а на телефонічні розмови мати дістає відповідь від секретарки, що „пані Калляс є не присутня". Мати заявила репортерові: „Я хотіла б, щоб ми знову були як мати і донька, але вона не хоче мене бачити."

● **Родина Геррманів** вернулася до свого дому в Сіфорді на Лонґ Айленді, звідки мусіла була втікати, бо якась таємна сила кидала речами і робила шкоди. Ніхто не знає, як це пояснити, хоч появилися різні теорії, а дехто говорить про духів. Поліційні детективи ствердили ці таємні явища.

● **В Брукліні, Н. Й.**, ще в суботу 22-го лютого зникла наречена 4 години перед шлюбом, і досі не знайшла її поліція, яка перешукала докладно кілька сусідніх бльоків. Ніхто не знає причини того зникнення, дехто гадає що 29-річна молода кудись сховалась, бо „боялася подружжя", але поліція не виключає викрадення і провадить розшуки. Батьки молодої і молодого захворіли внаслідок цього випадку.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Українська Громада** в Новому Ульмі, Німеччина, улаштувала 26 січня ц. р. академію, на якій сполучено святкування роковин проголошення самостійности Української Народної Республіки з відродженням також інших поярмлених Совєтами країн: Ідель-Уралу, Азарбейджану, Вірменії, Грузії, Північного Кавказу і Донщини. У почесній Президії з 10-х осіб засіли представники названих країн. Головував генерал-хорунжий Андрій Вовк, головою святкового комітету був полк. В. Татарський, а головну промову виголосив д-р Олександер Юрченко. З промовами-привітами виступили репрезентанти чужих народів.

● **Українська Православна Церква** в Канаді святкуватиме 17—18 травня ц. р. 40-річчя свого існування. Для підготови цього святкування обрано в Торонті Комітет з 5-х осіб.

● **„Наше Слово"**, орган Українського Культурно-суспільного Т-ва в Польщі, центральної, комуно-польською владою дозволеної української організації в Польщі, у своєму числі з 2 лютого ц. р. подає багато подробиць про участь українців в Польщі у виборах до т. званих „народових" рад, органів державної влади в сільській і міській самоуправі, які відбулися з початком цього місяця. Редакція закликала до зголошування їй докладних даних про вибір українців на місцях.

● **У Польщі** є коло 4,000 українських родин, виселених із Люблинського, Краківського і Ряшівського воєвідств, себто з Засяння, Лемківщини і Холмщини, які не дістали ніякого відшкодування, або дуже недостатнє, за свої мастки. Польський уряд зголосив новий законопроєкт, який анулює всі такі дальші претенсії, передбачуючи щонайменше — старечі пенсії для виселених чоловіків понад 65 р. і жінок понад 60 р.

У СВІТІ

● **Новим совєтським амбасадором** у Східній Німеччині, себто фактичним московським генерал-губернатором для німецьких комуністів, став Міхаіл Первухін, недавній керівник совєтської допомоги закордонові та голова державного господарства пляновання. Теперішнє призначення Первухіна вважають його деґрадацією: його зоря почала меркнути від часу „чистки" групи Молотова-Маленкова, з якою він нібито злигувався.

● **Данія** вдарила на сполох, що під час морських маневрів НАТО „зник" її підводний човен. Він не відповів на радіозаклик негайно виринути над поверхню моря і тому був острах, що човен пішов на дно. Однак швидко потім, як англійська адміралція видала приказ всій своїй фльоті й летунству розшукувати загублений човен, він виринув непошкодженим на поверхню. Виявилось, що в ньому зіпсувався радіо-приймач.

● **Шведський король** перестав перечитись і дав свій дозвіл своїй внучці, княжні Марґариті, вийти заміж за англійського піяніста й комедіописця Робіна Даґляс-Гома, з яким молода княжна познайомилась була випадково під час відвідин в Лондоні. На суґестію англійських газет, щоб королева Єлисавета надала шляхетський титул музиці з нагоди його вінчання зі шведською архикняжною, з англійського королівського двору неофіційно повідомили, що піднесення до шляхетського стану чоловіка шведської княжни є ділом шведського, а не англійського королівського двору.

● **83-річний колишній англійський прем'єр Винстон Черчилл** переборов запалення легенів, позбувся вже зовсім гарячки і знаходиться тепер у стадії реконвалесценції.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ВЕЛИКА ПРИСЛУГА

Десятки, якщо не сотні тисяч українських поселенців і уродженців цієї благословенної американської землі і країни необмежених можливостей могли відчувати рівночасно і радість і смуток, приглядаючись минулого вівтірка, 25-го лютого, телевізійній програмі: „Запити вартости $64,000". Вони приглядались цій програмі з найбільшим заінтересуванням від двох місяців, переживаючи малощо не безпосередньо всі хвилювання, всі надії і побоювання, що їх напевно мусять переживати учасники того інтересного „екзамену" феноменального людського знання, з якого одні виходять зі славою і грошима, а другі без одного і другого.

З одним і другим відійшов з цієї програми минулого вівтірка наш заслужено славний земляк, д-р Олександер Сас Яворський, що від двох місяців був справжньою зіркою тієї програми. Історія відома. Д-р Сас Яворський, український ветеринарний лікар з Аббевіл, Луїзіяна, є в цій країні заледве 9 років і за цей час він, все ще до деякої міри „грінор", став неперевершеним досі в рямках тієї програми знавцем американської історії, між 170 мільйонами громадян і мешканців цієї країни.

Очевидно, що його виїмкове знання того предмету було перевірене перед його виступами. Хто такого знання немає, того до виступів не допускають. Все ж таки, у початкових виступах, коли запити ще не були занадто скомпліковані, д-р Яворський вже здобув собі загальні симпатії та прихильність своєю свобідною поведінкою та своїм дотепом. Його популярність збільшувалась пропорційно із збільшеними виявами його знання та із здобуваною ним сумою нагороди.

Д-р Сас Яворський здав цей небуденний екзамен блискуче і з найбільшими відзначеннями. Він без найменшого, здавалося б, труду здобув перший найвищий рівень, себто успішно відповів на запити вартости 64,000 долярів. Слухаючи в ізольованій будці скомплікованих запитів, він не проявляв жадного хвилювання і тільки прижмурені очі зраджували увагу, з якою він слухав запитів, а легка усмішка чи легкий кивок головою зраджували, що він знає відповідь, ще заки знаменитий керівник програми Гол Марч закінчив читати запити.

Д-р Сас Яворський, дійшовши до другого найвищого рівня програми в предметі, в якому досі ще ніхто навіть першого найвищого рівня не досягнув, та здобувши 128,000 долярів, вважав за відповідне припинити дальші змагання. Кожний, хто спостерігав його виступи, знає, що причиною його рішення були не побоювання чи сумніви в знанні предмету, як головно втома та нервозність, зв'язана з виступами. Він же впродовж останніх двох місяців був постійно в дорозі між Аббевіл в Луїзіяні, де залишалось п'ятеро його дітей, та Ню Йорком, де він виступав. В додатку, вже за приблизно місяць часу він матиме нові виступи, цим разом на „Чалендж" — виклику, де з його знанням американської історії буде мірятись один з найкращих і найславніших знавців того предмету в країні.

Разом з д-ром Яворським на тій одній з найпопулярніших телевізійних програм, якій приглядаються мільйони людей від побережжя до побережжя, виступала — можна б сказати — і його далека батьківщина, Україна. Від першого аж до останнього виступу назва України в такій чи іншій формі та в одному чи іншому зв'язку повторювалась. З відірваних слів мільйони глядачів могли довідатися також і про окупацію України німцями і большевиками, про причини „великого ісходу", могли познайомитись і з деякими українськими словами та поняттями. І хоч на цій програмі не було і немає навіть сліду того, що можна б назвати пропаґандою, то тим не менше д-р Сас-Яворський зробив величезну прислугу популяризації українського імени.

Це відноситься не тільки до американців, але і наших земляків, яких доля відірвала від нашого спільнотного життя. Багато з них, приглядаючись виступам д-ра Яворського, заявляли з гордістю „мі ту", тобто, що вони також українці. Окрему прислугу зробив д-р Яворський своїми виступами стотисячній масі новіших поселенців, до яких він сам належить та на яких переходить частина його слави за пізнання і знання Америки.

Таких і подібних прислуг з виступу д-ра Яворського можна б нараховувати ще багато більше. Але все це не тільки не завершує, але радше тільки започатковує значення його виступу. На це натякнув нам він сам при нагоді недавніх відвідин, згадуючи про численні запрошення на виступи в каледжах та університетах. Його слово, як експерта в історії, матиме величезне значення і вартість, а він знає не тільки історію Америки.

Тим то від нас усіх, усієї нашої спільноти належаться йому найсердечніші ґратуляції за дотеперішні успіхи та побажання найкращих успіхів у майбутньому, бо ними він робить величезну прислугу і приносить честь та славу українському імені.

НОВИЙ ТРЮК І СТАРІ МЕТОДИ ПРОВОКАТОРІВ

У половині минулого року берлінський Міхайловський комітет „за возвращение на родіну" розіслав на всі відомі йому адреси спеціяльного листа, друкованого російською мовою, в якому закликав усіх „співвітчизнянників" за кордонами СССР тримати постійний зв'язок із комітетом, інформувати його про настрої серед різнонаціональної еміґрації на Заході, доносити про всі спроби протидіяння „возвращенській" акції збоку еміґраційних організацій і подавати адреси інших „співвітчизнянників", на які можна було б висилати пропаґандивкі аґітки. Одержало листи такого змісту деякі українці й українські установи в ЗДА. Всі ці листи були висилані, як це позначує поштова печатка, з місця осідку комітету, значить із району „Берлін В 8", в тих самих ковертах, що й розсилані цим же комітетом різномовні газетки „За возвращение на родіну".

За своїм змістом ці листи — відкритий заклик до шпигунської роботи на терені держав, де перебувають еміґранти, і так потрактували їх тоді не тільки окремі люди, що одержали на свою адресу ці провокативні листи, але й автори коментарів з того приводу. Викликана цими листами реакція спонукала провід Міхайловського комітету до відвороту. Збагнувши зроблену ґафу (промах), яка виявилася в стосуванні чисто совєтських метод на терені вільних демократичних країн, Міхайлов і його соратники пішли на нову провокацію, чи пак на новий провокаційний трюк. Не зважаючи на те, що розсилані листи були евідентно і без ніякого сумніву розсилані берлінським комітетом, на що вказував папір коверт і листів, друк, виразно надруковані зворотні східньо-берлінські адреси, Міхайловський комітет вирішив (чи може йому просто наказали) відпекатися від авторства цих листів, і, — згідно з усіма методами емведівської школи або за приповідкою „свиня міх дере і сама квичить", — скинули всю вину на антисовєтські групи, „організації", „союзи" та їхніх „головачів", що „перебувають на службі імперіялістичних розвідок", мовляв, це вони, а не берлінський комітет ... порозсилали згадані провокативні летючки.

Тактика Міхайловського комітету в цій справі така перфідна, що, скинувши авторство згаданих летючок та справу їх розсилання на еміґрантські організації і назвавши свою ж власну акцію „новим трюком провокаторів" (у видаваній російською мовою газетці „За возвращение на радину" в ч. І за січень 1958), він не завагався фальшувати зміст і тенденцію отримуваних ним листів. Дістаючи протести проти своєї роботи, цей комітет впевняє, що дістає листи з тавруванням „еміґрантських авантюристів". Але їм, мовляв, (тим „авантюристам"), ніяк не щастить, бо „совєтські люди" (тобто еміґранти) вже „навчилися за роки всяких митарств на чужині відрізняти видумки ворогів своєї країни від правди"...

Водночас із застосуванням таких провокаторських трюків в одурюванні втікачів із Совєтського Союзу та країн „народньої демократії", керівництво Міхайловського комітету почало застосовувати й деякі „технічні" зміни у веденій ним — досі майже безуспішній — пропаґанді за „возвращение на родіну". Для справнішого розсилання своїх газеток їх друкується тепер дрібненьким шрифтом у форматі вдвоє меншому за попередній. Крім того ці газетки розсилається поштою не в дотеперішніх ковертах європейського урядового формату і з берлінською адресою комітету, а в різнокольорових, уживаних в Европі для приватного листування, уже без адреси надавця або з фіктивними адресами приватних людей у західньому Берліні. До того ж ці свої провокаційно-пропаґандивні матеріяли Міхайловський комітет розсилає вже (щоб приховати свої провокативні трюки і на випадок потреби, могти відпекатися веденої ним підривної акції) з різних міст не тільки Східньої, але й Західньої Німеччини, навіть з Ганноверу, доставляючи туди „листи" для висилки через своїх спеціяльних кур'єрів. При розсиланні „адміністратори" міхайловських газеток стосують ті самі „прийоми" що й досі: українцям висилають московські або білоруські видання, а кавказцям, калмикам та іншим — українські або білоруські. Ще треба згадати, що в останніх місяцях, без ніякого „вияснення", переведено зміну редактора „возвращенських" (від того, що їх масово адресати звертають!) газеток: замість підсовєтського українського поета Ігоря Муратова, редактором став якийсь совєтчик із татарським прізвищем І. Турбай.

Розглядаючи „діяльність" Міхайловського комітету, треба мати завжди на увазі, що вона не обмежується виданням і розсиланням газеток, провокативних листів та брошурок. Для збирання даних про втікачів із СССР і сателітних країн створено ряд спеціяльних розвідчих груп по всіх країнах і більших осередках з-підсовєтської еміґрації. Зібраними даними поповнюється картотеку в берлінському комітеті, при чому звертається головну увагу на людей, що мають своїх рідних у Совєтському Союзі. Це найнадійніший для успіху міхайловської акції елемент, бо його можна різними способами шантажувати. Так, наприклад, на терені самої Німеччини діють три різні „оперативні" групи берлінського комітету, забезпечені всіма технічними засобами, зокрема грішми. Ці оперативні групи намагаються вмонтовувати своїх людей до різних антисовєтських еміґрантських організацій і редакцій, із завданням викрадати адреси, а то й цілі картотеки (про випадки викрадення таких картотек писала вже декілька разів західньо-німецька преса). Допомагають комітетові в цій підривній акції спеціяльні просовєтські організації, з дуже патріотичними іноді назвами, кілька десятків яких діють у вільних країнах. Аґенти й емісари комітету пропаґують якнайширше листування і вдержування листових та посилкових зв'язків із своїми рідними і знайомими в СССР, доряджуючи в багатьох випадках вдержування цих зв'язків з допомогою або й безпосередньо через берлінський комітет, що стягає на наївних людей, які дали зловити себе в пастку, підозріння вдержування „нелеґальних контактів" із чужоземними аґентурами. Застосовують емісари комітету у своїй „роботі" широко і шантажування людей, які були колись в комуністичній партії або працювали в совєтській адміністрації. Ясна річ, не „гребує" комітет і терором, вбивствами та викраданнями.

Але чи не найтяжчою провокацією є введена цим комітетом „добровільна репатріяційна акція". Уже тепер надходять розпучливі листи тих, що повірили закликам Міхайловського комітету і караються по різних казахстанах та колимах, або ж загибають у крайній нужді на рідних землях. Листи ці розкриють незабаром до самих основ забріханість і провокативну перфідність совєтської „репатріяційної" міхайловщини

„ПЛЯН РАПАЦЬКОГО"

Під час останньої сесії Генеральної Асамблеї комуно-польський міністер закордонних справ, Адам Рапацький, виступив був з пляном, який потім дістав назву від прізвища автора. Диктатор сучасної Польщі, Владислав Ґомулка запевняв недавно кореспондента лондонського „Таймсу", що „плян Рапацького" — це не совєтський диктат, а власний польський винахід. Якщо так дійсно було б, то це був би тільки ще один доказ, що польські комуністи, всупереч їхнім запевнюванням про свій власний патріотизм, про бажання бути незалежними від Москви та „будувати соціялізм на власний польський лад" (вислів того ж Ґомулки) — насправді, у практиці, діють на славу і могутність не Варшави, а Москви.

У чому ж полягає „плян Рапацького"? Він пропонує, щоб на всій території поділеної нині Німеччини, отже в суверенній Німецькій Федеративній Республіці і в східній сателітній частині, як також на території Польщі і Чехословаччини, не продуковано й не маґазиновано ядрової зброї і не влаштовувано ракетних баз, з яких можна було б вистрелити ракети з атомовими стрільнами. Ближче неозначена міжнародна комісія мала б контролювати виконання цієї постанови. Щоб протидіяти закидові, що все одно населення тих країн було б наражене на атомові атаки у випадку війни, без змоги самому оборонятись атомовою зброєю, Рапацький пропонує, щоб відповідна міжнародна конвенція проголосила терен тих країн недоторкальним для атомових атак з будь-якої сторони.

На перший погляд цей плян — гуманний, справедливий і ніби має на увазі вилучити з-під смертельної небезпеки тотального знищення в майбутній атомовій війні бодай Центральну Европу. Підкреслюючи цей момент, автори і прихильники цього проєкту, які негайно знайшлися в таборі „принципових пацифістів", особливо серед англійських та німецьких соціялістів, вбачають у здійсненні „проєкту Рапацького" вихід із сліпої вулиці, в якій опинилися переговори про міжнародне роззброєння, заповідають стабілізацію настроїв у Середній Европі, відпруження атмосфери, заохоту до дальших переговорів і т. д.

Але це тільки один бік медалі. Другий і куди важливіший, це — виключення Німеччини, як військово-політичного партнера вільного світу, закріплення нинішнього поділу Німеччини на вільну західню і уярмлену підсовєтську частини, фактичне розброєння Німеччини при непослабленій силі Совєтського Союзу і крайнє послаблення військової сили та політичного значення, якщо не повна ліквідація, цілого бльоку Північно-Атлантійського пакту. У пляні Рапацького не говориться про відкликання з Західньої Німеччини альянтських військ, а з Польщі, Чехословаччини й Східньої Німеччини — совєтських, не говориться й про невтралізацію Німеччини. Але насправді цей плян покривається з постійними совєтськими пропозиціями — відтягнути всі чужі війська з території Німеччини, припинити її озброювання та „невтралізувати" її, себто виключити з НАТО. Атомова зброя — це не тільки бомби для летунства, але й стрільна для гармат та ракет на короткий і середній засяг. Вони сьогодні — невід'ємна частина модерного озброєння. Якщо західньо-німецьку армію і стаціоновані в Західній Німеччині альянтські війська позбавити атомової зброї, то тим самим їх бойова вартість і вогнева сила були б поставлені куди нижче від сили совєтських збройних сил, були б просто виставлені на небезпеку повного винищення на випадок війни. Поминаючи, що совєтська армія й летунство на европейському континенті зберігали б надалі атомову зброю, і що большевики напевне зламали б договір про не вживання атомової зброї в Середній Европі, ця совєтська армія має величезну чисельну перевагу над збройними силами НАТО в Европі. Втративши рівноважник тієї переваги, що ним є для альянтських військ в Европі атомова зброя і ракетні бази, американці й англійці мусіли б заздалегідь відтягнути свої війська з европейського континенту і перейти на стратеґію „переферійної оборони Европи", себто, простою мовою, видати весь европейський континент на поталу Совєтам. Таким чином „плян Рапацького" не тільки петрифікував би поділ Німеччини, найбільшу аномалію від часу останньої війни, але й гостро актуалізував би загрозу скомунізування цілої Німеччини.

Ясно, що командант НАТО, ген. Лоріс Норстед заявився проти того пляну, а також у Вашингтоні, Лондоні й Парижі поставились до пляну Рапацького насторожливо й недовірливо. Можна зрозуміти поляків, що вони — разом із Совєтами — бояться зросту німецької збройної сили і не хочуть об'єднання Німеччини, яка тоді негайно впоминалася б т. зв. відзисканих земель (західній польський кордон Одри-Ніси). Перебуваючи між історичним молотом і ковадлом, чи між Сціллею і Харибдою — Німеччиною і Росією — не тільки польські комуністи, але й не-комуністи поляки, оґірчені досвідом останньої війни, не мають великого довір'я до Заходу, що він оборонив би Польщу проти відродженого німецького імперіялізму. Проте, покищо актуальний не німецький імперіялізм, а совєтський. І в сьогоднішній розгрі між вільним світом та російсько-совєтською загрозою, на першому місці стоїть конечність кріплення, а не послаблення сили НАТО. А в інтересах НАТО лежить нині сильна західньо-німецька армія, складова частина збройних сил Заходу. Існують всі ґарантії, що нова німецька армія буде контрольована, — нема абсолютно ніяких ґарантій на притуплення імперіялістичного вістря совєтських збройних сил, того „збройного рамени революції", що його місійною ціллю є силою настановити комуну в усьому світі.

Таким чином „плян Рапацького" — це насправді ті задні, скромні двері, крізь які большевики хочуть перепачкувати свої мрії — розбиття НАТО, відкликання американських військ з Европи, поставлення хрестика на свободі Німеччини, відкриття Совєтам брами для дальшого походу на Захід. Під плащиком гуманности, бажання охоронити Середню Европу від страхіть атомової війни, Ґомулка-Рапацький, за підмовою Хрущова чи „з власної пильности", запропонували плян, який цілком слушно викликав захоплення Москви, бо він нею подиктований виключно в її інтересі.

КОНСЕРВАТИВНИЙ УРЯД В НОВІЙ СИТУАЦІЇ

Лондон — Прем'єр Мекміллен вернувся з своєї подорожі в країнах Британської Спілки Народів в Азії та в Австралії. З цих країн він привіз нове переконання, що народи Британської Спілки, хоч віддалені морями й океанами, є зв'язані морально й політично з метрополією.

З поворотом прем'єра уряд і парлямент зможуть приступити до розв'язання різних проблем внутрішньої і закордонної політики.

В політиці „внутрішній" справа Кипру вимагає скорої відповіді. Новий губернатор Кипру сер Гюґ Фут умів на деякий час заспокоїти нетерплячих кипріотів обіцянками справедливого розв'язання проблеми. Але цей спокій може бути порушений, як це сталося недавно зовсім з несподіваного боку: турецька меншість людности Кипру виступила з демонстраціями проти англійської влади з вимогою поділу Кипру на грецьку і турецьку частини.

Мальта — це друга проблема. Населення Мальти своєю більшістю заявило бажання інтеграції, включення острова до В. Британії, але з умовою, щоб мальтійцям була дана господарська поміч. Прем'єр Мальти Мінтоф заявив, що без господарської допомоги Англії Мальта відкличе своє рішення прилучення до З'єдиненого Королівства.

Уряд Британії має перед собою проблему, що її поставила Москва своїми листами, в яких пропонується скликати міжнародну конференцію прем'єрів для роззброєння.

Позатим, британський уряд має великий клопіт з Францією через Альжир. Після експедиції на Суез в жовтні 1956 р., англійський уряд шукає шляху до порозуміння з арабським світом, який поволі попадає під вплив московської пропаґанди. Колоніяльна війна, яку веде Франція в Альжирі, дає найкращу зброю для Москви в її пропаґанді проти „західніх імперіялістів". Через альжирську проблему настало велике напруження між Тунісією і Францією, і уряд З'єдиненого Королівства глибоко розуміє, які наслідки принесла б нова війна в Північній Африці.

До цих проблем, що вимагають великої зручности, терпеливости й енергії, прилучаються справи виборів до парляменту.

Від 26 травня 1955 р., коли відбулися вибори, консервативний уряд має більшість у парляменті. Але протягом майже трьох років в додаткових виборах до парляменту консервативисти здебільшого тратять мандати. Найвиразніша непопулярність консервативного уряду виявилася в виборах у Рочдейлі 12 лютого. Кандидат урядової партії міг зібрати тільки 37% голосів, ліберали були на 2 місці, а на першім — кандидат Партії Праці, якого й вибрано! Це „привітання" з приїздом було мало приємне для прем'єра консервативного уряду. Опозиція в парляменті заявляє, що цей уряд мусить зректися влади, а це значить — призначити день нових виборів до парляменту.

В листопаді 1951 р. прем'єр Еттлі, що мав у парляменті невелику більшість, розписав нові вибори, і перемогу мала консервативна партія. Чи захоче Мекміллен ждати до 1959 року, коли мають бути вибори до парляменту, чи вирішить „звернутися до країни" вже тепер, щоб відчувати більшість нації за собою або програти?!

П. А.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РЕКОМЕНДАЦІЯ ДЛЯ УКК

Зложені заяви американськими сенаторами і конґресменами в Американському Конґресі з нагоди 40-річчя проголошення відновлення Української Державности, це не абиякий осяг у змаганні за національне визволення України. Читаючи їхній текст, поміщений в кількох числах англомовної „Свободи", а також тексти промов, виголошених різними американськими та канадійськими державними мужами з нагоди цього ювілею, прямо не хочеться вірити, що світ починає так добре розуміти нашу визвольну проблему. Вірю, що український нарід у вільній Україні не забуде цієї допомоги американських і канадійських державних мужів, яка робить добру прислугу у визвольній боротьбі українського народу.

Та поки що, велика шкода, щоб ці заяви і промови були невідомі ширшим кругам американського народу, і тому вартує видати їх всіх разом окремою брошурою. Думаю, що справою видання і розповсюдження таких брошур міг би зайнятися УККА.

К. Крупський

Денвер, Коло.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

А. Заплітний

СТАРОКОСТАНТИНІВСЬКИЙ ЕПІЗОД В ГРУДНІ 1919 Р.

Є загальне переконання, що рівночасно із Зимовим походом, який почався в перших днях грудня 1919 р. з містечка Любара, зійшла з історичної сцени УНР як держава з видними атрибутами, такими, як територія, влада та населення.

Такий погляд не є вірний, бо УНР вдержалася в повноправному стані щонайменше два або три тижні по початковій даті Зимового походу в місті Старо-Костянтинові і повіті тої самої назви.

Пан Ф. Малишко, у фейлетоні „Різдво 1919 року" в „Свободі" з 3 січня ц. р. твердить рішуче, що Зимовий похід почався 6 грудня 1919 р. Знаємо, що передше більша частина уряду виїхала закордон, а деяка частина вищої адміністрації пішла з військовими частинами у вороже запілля. Так зробив волинський губерніяльний комісар п. С. та повітовий комісар в Старо-Костянтинові п. Д. Він закликав автора цих рядків, що був його заступником, до свого кабінету і сказав: „Губерніяльний комісар п. С. призначив вас на моє місце повітовим комісаром в Старо-Костянтинові з дуже широкими повновластями і пропонує вам вести адміністрацію повіту — як довго це буде можливе".

Ця номінація мене заскочила і цілком приголомшила. Мені моментально перед очима постала така картина. В Проскурові стояли денікінці, в Антонінах — поляки, в Полонному — большевики. З кожної сторони можна було сподіватися ворожого нападу.

В касарнях за містом була поважна кількість наших вояків, хорих на тиф та інші недуги. До Старо-Костянтинова стягнулося 15,000 втікачів, які йшли за відступаючою армією з різних сторін України; переважно жінки та діти наших старшин та урядовців.

На береження ладу і порядку залишила мені наша влада 27 міліціонерів. Хто колинебудь бачив цих сторожів публічної безпеки, знає, що вони не становили надійного елементу навіть в нормальних часах. Жадати від них посвяти або наражения життя було не тільки наївною, але в найбільшому ступені шкідливою ілюзією. Я спитав ще, чи останеться на місці яканебудь наша військова частина, і, діставши неґативну відповідь, сказав по короткому ваганні, що наложений на мене обов'язок приймаю і робитиму все, що буде в моїй силі. Я попрощався з повітовим комісаром. За кілька хвилин він вийшов з будинку і поїхав з товаришами в незнаному напрямі.

Майже весь канцелярійний персонал остався на місці. Я просив службовців являтися реґулярно для виконування своїх обов'язків та приймати сторони як звичайно.

Щоб почати якусь дію, треба було передусім з'ясувати докладно, в якому стані знаходилися місто та повіт. Маючи це на думці, я запросив до себе одного визначного місцевого українця. Він прийшов і приніс невеселі вісті. У місті говорять про повний розвал української влади. Міщечники та погромницькі елементи вже збираються по різних частинах міста. Жидівське населення дуже схвильоване. Українські втікачі в розпуці. Ми рішили скликати по полудні дорадчий комітет при комісаріяті з представників всіх національностей, тобто одного українця, одного жида, одного росіянина та поляка.

Коли цей комітет зібрався, я представив його членам дуже тяжку ситуацію і заявив одверто, що державна влада своїми малими засобами не може впливати на хід подій так, якби вона цього бажала, що тягар оборони населення мусить перейти на нього самого та на його представників. Ми порушили багато справ і вирішили, що, негайно належить вивісити на будинку комісаріяту державний прапор як видний знак, що влада діє у місті нормально; міліцію належить перенести до будинку комісаріяту, щоб вона була цілий час до прямої диспозиції, і держати її готовою вночі. Члени комітету зобов'язалися організувати по кільканадцять добровольців, з кожної нації, які б дали собі раду з невеликим числом бешкетників та погромників.

Очевидним успіхом цієї наради був контакт з усіми національностями, що жили на терені міста та їхня співпраця з державною владою. Вже наступного дня добровільці непомітно патрулювали місто та доносили про всякі рухи підозрілих елементів.

На телефонічний запит я дістав від управи шпиталю повідомлення, що в них немає ліків, але є достатня кількість всякого борошна та палива і дещо менше городини. Всіх запасів повинно вистачити до половини квітня наступного року, навіть якби число хворих не меншало. На всіх дверях розмальовано великі білі хрести, як осторогу, що за ними лютує страшна пошесть тифу. Ні денікінці, ні поляки до шпиталю не заглядали. Він сам розв'язався в другій половині квітня 1920 р.

Вночі жидівська розвідка донесла, що на одній вулиці збираються громили. Може по пів години пішла туди сильна стежа міліції. Певно, що громили мали розставлені варти, які дали їм знати про наближення міліції, і ми не мали змоги притримати чи хоч би перевірити цих громил своїми слабими силами. Кожний нерозважний крок міг бути причиною знищення цього відділу, бути поштовхом до одвертого виступу бешкетників, якого ми не могли б опанувати. Тоді напевно місто могло б упасти жертвою великого погрому.

Громили думали, що нас перехитрили. Другої ночі вони зібралися на іншій вулиці. Знову повторилася та сама історія. Громили зробили спробу зібратися рівночасно на двох протилежних кінцях міста. За ними знову пішли стежі міліції, і це відібрало їм відвагу до виступу. Ми знали, що це народ охочий до грабунку, але він хотів грабувати без будь-якого ризика чи наражения життя.

Всі погромницькі комбінації перекреслила остаточно несподівана поява на вулицях міста нашої невеликої частини. Вона прийшла на розвідку цього району в переконанні, що в місті немає української влади. Державний прапор їх приємно розчарував. Я попросив команданта цієї стежі, щоб там, де належить, він доніс, що нам конечно потрібна поява час до часу такої стежі. Може за два дні переїхала головною вулицею півсотня юнацької школи, — вінницької чи житомирської, сьогодні вже не пам'ятаю. Вона робила такий рейд щодругий або щотретій день.

Панічні настрої в місті зникли. Мешканці стали спокійніші. Погромники цілком втратили голову. В повіті життя йшло своєю нормальною колією. Там не було зовсім таких проблем, як у повітовому місті. Населення мало багато різної зброї і дуже легко могло справитися з грабіжниками. Над всіми в місті і повіті висіла непевність, що принесе завтра і з якої сторони прийде ворог?

Українській владі йшло передусім щоб наша держава — якщо це часово неминуче —

(Закінчення на стор. 4-ій)

Степан Куропась

ШИКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Літературний Ярмарок влаштувало Українське Мистецьке Товариство 9 лютого в авдиторії школи оо. Василіян. Простора заля світила пусткою, бо сотня людей, присутніх на ярмарку не могла витворити ярмарського натовпу і атмосфери. Та цього й можна було надіятися, бо на того роду імпрези в нас ніколи маси не приходили. Брати треба меншу залю, тоді буде і атмосфера і переповнення.

Програма була добре підібрана, але задовга, хоч пані Опихана і Турянська не прийшли, а то імпреза була б затяглася за північ. Коротке вступне слово мґр. Семчишина започаткувало програму. Друге послання Е. Маланюка добре віддала пані Гарасовська - Дячишин. Відомий стрілецький поет Олесь Бабій читав свої нові твори, поезію в честь Олени Теліги, з якою він співпрацював на Україні та з якою за студентських часів у Празі веслувався по ріці Велтаві біля Карлового мосту. Інтересна повна емоцій поезія. Цінний доклад д-ра Лапичака „Внутрішня еміґрація" розкрив присутнім ту правдиву катастрофу нашої нації, якої таланти і розум замикаються в собі, а верх беруть „чабани" і верховодять. А звісно, що до „булави треба голови". Зовнішня еміґрація не є так страшна, як внутрішня. Приклади такі, що всі польські, німецькі і російські мислителі творили на еміґ.ції. Теж Шевченко, Леся Українка, Драгоманів створили поза Україною цінності. Але виїзд з духового клімату України — еміґрація внутрішня — це катастрофа.

Шкода, що пані Ганна Черінь не хотіла з огляду на пізню пору читати в повноті найновіші свої твори, бо ті, що прочитала, своїм милим голосом, способом рецитації й умінням віддзеркалювати прочитане на обличчі її стрункої постави з'єднали їй публіку. Але хіба тут лиш про публіку йде? Про зближення продуцента до консумента? Безперечно, що так, але йде теж про те, щоби учасники ярмарку по віршах емоційного характеру, душевно спочили. А так і було, люди спочили, розвеселилися. І не диво, бо Ганна Черінь не лише письменник, але й добрий репортер!

Керівник програми Т. Курпіта прочитав теж уривки зі своїх поем.

Ярмарок гарно доповнили вокально - музичні виступи панів Чижика та Шута й струнного квартету чвірки: Дуда, Повалячек, Мак і Кузич.

35-ий відділ У. Н. Союзу є єдиним відділом на Савт-Сайді, що в передконвенційній кампанії перевиконав свою квоту. Відділ існує всього два роки, має з дітьми і подвійними членами сотку членів. Придбав 26 нових членів на квоту 25 членів. Делеґатом на конвенцію вибрано Петра Пуцила, відомого українського фінансового „тайкуна" з Тризубу, щадничо-позичкової спілки. Відділ міститься в Народному Домі на 51-ій вул. і Вінчестер.

Спілка Української Молоді (СУМА) відділ на Савт-Сайді купив дім, який по відновленні має служити потребам організації. Дім був власністю п. Кравчишина, союзовця, урядника і делеґата на конвенцію, який 35 літ в тій місцевості провадив кіно. Дім міститься на 51-ій вул. в сусідстві Народнього Дому і спілки „Тризуб", і є партеровим будинком. Спілка Молоді не мала досі власної домівки.

Птиці небесні ні орють ні сіють, а збирають, говорили колись на всьому світі мудрі люди. Та все міняється на світі. До тих птиць будуть тепер належати й фармери на підставі нового закону. Департамент рільництва вибрав 4 стейти Іллиной, Небраску, Мейн і Теннесій і переводить там спробу добровільного переходу фарми в стан спочинку на пробний час 10 літ. Фармери, що перестануть сіяти і віддадуть свої господарства до свого рода „радгоспу", будуть одержувати 9-12 дол. від акра річно. В Іллиной вже зголосилося дві і пів тисячі фармерів на те, щоб брати платню за те, що перестануть орати. Але жадають від 6-100 дол. від акра за неробство, бо мовляв земля у нас молоком текуча.

Інж. Іван Семків, кооператор та б. голова Союзу Українських Кооператив в Городенці, по довгій недузі відійшов туди, де нема печалі, лише жизнь безконечная. Покійний, старшина У. Г. А., кінчив високу торговельну школу в Празі, де був активним в Студенській Академічній Громаді. Вернув на Західню Україну і включився в кооперацію. Приїхав до Америки разом з новими еміґрантами до Шикаґо, бо живе тут його рідний брат Михайло, довголітній секретар 379-го Відділу У. Н. С. Залишив дружину і дві дочки.

Українська Оселя в Равид-Лейк, має щастя в нещастю. Місто Равид-Лейк переводить каналізацію і будує нові водопроводи. Оселя теж мусить іти з духом часу і хоч не-хоч переводити в себе уліпшення. Новий проєкт буде коштувати оселю сім тисяч, але вартість оселі зросте десятикратно. В додатку озеро вичиститься і риба в ньому заживе.

Село Шорт — Шорт Віледж лежить в районі вулиць Белмонт і Овк Парк. Свобода помилково назвала це село „Щорт". На численні запити інтересованих даю це спростовання та додаю, що село належить до Шикаґа — свойого управління немає. В ньому від ряду літ і я живу. Збудували село сім'я братів Шортів, мадярських німців з Бурґенлянду. Під час депресії в 30-их роках збанкрутували, а тепер знову всі стали мільйонерами.

Безробіття в Шикаґо дається вже відчувати. Ті, що їх звільнено з праці, одержують запомогу соціяльного забезпечення, але зле маються ті, що свіжо до Шикаґа прибувають. З полудневої Америки і з фарм прибувають тепер до нас люди в час дуже недобрий, бо є застій на ринку праці. Щоденно особисто чи телефонічно звертаються до мене, щоби помогти їм знайти працю. І працю все таки можна знайти, але це не можна робити одинцем. „Самопоміч" повинна мати в себе такий апарат, хоч досі вона цього не мала, бо раз не було потреби, а друге інші добрі люди опікувалися новоприбулими і працю та мешкання їм здобували. Є тепер якраз добра нагода і для „Самопомочі" оправдати своє існування.

Небувалий Ювілей приготовляє у нас проф. Юрій Теодорович, колишній управитель школи в таборі в Реґенбурзі. Має це бути зїзд учнів школи цього табору, розсіяних тепер по Америці і Канаді. Запрошення до участи з нагоди 10-ліття надання Патронату ім. Митрополита Шептицького розіслані, але дати ще неозначено. На коперті знимка Митрополита з такими його словами, взятими з поеми Б. Лепкого „В храмі Св. Юра": „Народе Вір! Вір мому слову! Над попелища і могили зніметься ясний сніжнокрилий дух правди і волі . . .!"

Конґресмен Смит помер нагло у Вашинґтоні. Заступав він виборчий перший охруг, що сусідує з Іллиной Цей конґресмен з Вісконзин, знавець українських справ і Росії, ще недавно виголосив в Конґресі промову з нагоди 40-ліття У. Н. Р.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Бруклин, Н. Й.

Зміна варти в Українському Національному Домі.

9-го лютого в Українському Національному Домі в Бруклині відбулася цікава і мабуть рідкісна церемонія перебрання влади ново Управою цієї інституції, яку вибрано 25 січня.

Збори відкрив довголітній голова Українського Національного Дому п. Юліян Павчак, просячи місцевого пароха о. декана Володимира Андрушкова започаткувати цю церемонію молитвою. Після молитви Ю. Павчак заявив, що оце церемоніяльне передавання влади новій Управі відбувається по раз перший в цьому домі, бо в ньому від 1935-го року головував він сам, і не було потреби передавати владу комусь іншому. Пан Ю. Павчак згадав коротко про історію Укр. Нац. Дому в Бруклині при вулиці Ґренд. Тяжко було тоді засновувати цей дім, але однозгідністю і спільною жертвенністю вдалося українській громаді в північному Бруклині набути площу й збудувати той дім, який колись коштував 18,000 долярів, але тепер його майно оцінюють на 100,000 долярів. Колись було 300 членів в У. Н. Домі, а нині їх є тільки коло 60. Нова Управа повинна пам'ятати про те, що деколи є важче втримати якусь інституцію як її набути. Промовець дякував всім за співпрацю під час свого довголітнього головування та бажав нововибраному голові п. Иосифові Лисогорові успіхів у праці та радив йому, щоб користав із досвідів давнішого проводу. При кінці своєї промови п. Ю. Павчак просив о. декана В. Андрушкова провести присягу новому голові на чесне сповнювання обов'язків.

Після складення присяги п. Й. Лисогір відобрав присягу від нововибраної Управи УНДому на 1958-ий рік. До нової Управи належать: Юліян Павчак — почесний голова, Иосиф Лисогір — голова, Володимир Костик — містоголова, Володимир Квасній — рекорд. секретар, Василь Цюпа — фін. секр., Іван Макар — заст. фін. секр. і Петро Пелех — скарбник. До Ради вибрані — Рудольф Посехіра, Едвард Бартосевич, Омелян Рибіцький, Венджемін Безкоровайний, Катерина Баран і Осип Стефанишин. До Контрольної Комісії входять: Василь Проць, Степан Бродик і Василь Мизак.

П. Ю. Павчак бажав новій управі, щоб зробила з УНДому культурний осередок для наших людей, де всі без різниці могли б працювати для добра нашої громади і української справи.

П. Й. Лисогір говорив про заслуги П. Ю. Павчака для розвитку УНД в Бруклині і закликав усіх до праці в тому напрямку, щоб використати той масток для добра всієї громади. В Українському Національному Домі повинні гуртуватися і ті найменші, наші діти і наша молодь, і всі інші наші організації, щоб з успіхом продовжувати те діло, яке так славно започаткувало старше покоління, репрезентоване п. Ю. Павчаком.

Окремі представники різних товариств, які співпрацюють із УНДомом, говорили про заслуги п. Ю. Павчака та бажали успіхів новому проводові. Промовляли і деякі запрошені гості. Церемонія перебирання влади закінчилася молитвою, яку провів о. декан В. Андрушків.

Лу

Елизабет, Н. Дж.

Молодь відзначила роковини 22-го Січня.

У пресі появилося багато звідомлень про святкування сорокових роковин оголошення незалежної української держави. Читаючи їх, постановив я написати кілька речень про таке ж свято, влаштоване пластовою молоддю, виключно своїми силами 26 січня. Цілість його була така, що можна б взяти за взір. Матеріял був добре підготований щодо змісту. Не було перевантаження, що його часто доводиться бачити.

Святочні сходини відкрила голова Пластової Станиці пл. сен. Ірина Левицька і передала ведення програми кошовому Ростиславові Ратичеві. На його приказ 70 членів станиці відспівали пластовий гимн. Опісля гурток хлопців юнаків під проводом свойого виховника ст. пл. Мирона Дідурика виголосили збірно вірш „22-го Січня 1918". Тоді мішаний хор юнацтва заспівав пісню „Засяло сонце золоте". Тут виголосила ґутірку про оголошення державности коротко і приступно для молоді кошова ст. пл. Нелля Левицька.

Опісля юнацтво у числі 25 осіб дало збірну деклямацію і відспівало пісню. Були ще деклямації Олени Яблонської і Марії Купчак та Ярослава Винарчика і виховника Данила Струка. Самі юначки співали пісню „Мова рідна". Мішаний хор відспівав пісню „Україна" Е. Козаха, яку приготовив проф. Р. Левицький. Декорацію сцени зготовила ґніздова ст. пл. Ліда Боянівська. Опісля відбулося складання пластового приречення. Це була зворушлива хвилина. Відбулося також пересунення новаків до юнацтва.

Д. К.

Геммонд, Індіяна

Відзначення сорокових роковин проголошення Незалежности.

Свято 40-ліття державности України відбулося в Гемонд 2-го лютого ц. р. в українській парохіяльній галі, заходом об'єднаного святочного комітету, створеного з українських організацій в Гемонд. Свято започаткував о. п. Дармоць після Служби Божої, молебнем з благальною піснею за український нарід, в присутності місцевого мейора міста і його співробітників. Потім в 5-й годині пополудні відбулася святочна академія, яку попередила українська вечеря, що її відкрив молитвою о. Е. Писар з Гарвей.

Започаткував програму свята промовою в українській мові — голова місцевого Відділу УККА п. Григорій Петрина, поанглійськи П. Дармоць з привітом гостей. Потім п. В. Ванджула прочитав Звернення УККА до українського громадянства. Присутніх гостей було понад 300 між ними місцевий мейор, суддя — Френк Стодола один з великих прихильників українського народу, повітовий авдитор — Ковачек, і представник священичої організації і Мідвест території Скавту — Ричард Тисов та багато інших гостей, які склали сердечні побажання для українського народу і тим самим висловили свої щирі симпатії для українців. Центральною точкою програми була промова в українській мові запрошеного гостя з Шикаґо — д-ра Маслюка, а в англійській мові — проф. університету Нотер Дейм М. Папа. П. д-р Маслюк насвітлив дуже змістовно добу визвольної боротьби, її початки від змагу Богдана Хмельницького і закінчивши визвольними змаганнями й УПА. Доповідач підкреслив незламну волю українського народу, виявлену четвертим Універсалом перед сорока роками встановити вільну ні від кого незалежну українську державу. Проф. п. Пап у своїй промові англійською мовою говорив про природні багатства України, що їх використовує комуністична Москва для своїх імперіялістичних цілей і передусім до повного знищення України. В дальшому проф. Пап зупинився над науковими українськими досягненнями, що їх Москва приписує собі. В дальшу програму входили українські танці шкільних дітей під управою п. М. Долошицького. Деклямацію „На перехресті" ґарно виголосив п. Олег Залуцький. На кінець програми покликано з-поміж присутніх до слова бувших учасників визвольних змагань — П. К. Шкіль, З. Пелешенька і В. Мандзій. Свято закрив п. Гр. Петрина, й о. П. Дармоць подякою для гостей і молитвою. Програму переводили Гр. Петрина, о. П. Дармоць й І. Солян.

М. Возняк.

● **Артист-співак Михайло Мінський** з Ню Йорку відбув в неділю 9 лютого ц. р. у Вінніпеґу в авдиторії УНО концерт із призначенням доходу з концерту на Фонд Капелі Бандуристів. Люба Жук, яка була акомпаніяторкою, відіграла теж низку творів на фортепіянове сольо.

Абонаментові концерти Українського Музичного Інституту в Ню Йорку

Після проголошення филаделфійським відділом УМІ десяти абонаментових концертів і їх частинного, дуже успішного переведення, спеціяльно обраний для тієї цілі Комітет Батьків при УМІ в Ню Йорку (під головуванням проф. Стецика) вирішив улаштувати в Ню Йорку ще до кінця цього сезону п'ять абонаментових концертів. Власники абонаментів на усі концерти мають поважну знижку.

Цією шляхетною постановою Батьківський Комітет вийшов назустріч ідеям управи УМІ, яка бажає дати нагоду своїм учням і всій українській молоді доповняти музичну освіту слуханням відповідно розплянованих українських мистецьких концертів. Улаштування таких концертів є теж подиктоване конечністю оживити наше мистецько-концертове життя, яке є одним із найважливіших чинників і покажчиків музичної культури народу.

Американські концерти, що відбуваються в Карнеґі Гол, Тавн Гол, Гунтер Каледжі і т. д., не розв'язують проблеми нашого концертового життя, бо на ці концерти наше громадянство масово не ходить.

Проголошений в пресі плян наших абонаментових концертів в Ню Йорку передбачає різні ділянки музичного мистецтва в сольовому і ансамблевому виконанні, охоплює українську музик (окремий вечір) і твори західньо-европейських композиторів — у виконанні відомих наших мистців. До пляну включено теж виступи найкращих учнів УМІ, щоб слідкувати за процесом їх музичного розвитку, та дати їм нагоду постепенно входити в наше активне музичне життя.

Реальна користь з тих концертів виявиться щойно після їх відбуття і поляґатиме не на фінансовому успіхові, бо не для нього цю акцію ведеться, а на кількості слухачів (молодих і старших), що відвідають усі концерти і одержать з них певну суму конкретних відомостей про музичне мистецтво.

Перший абонаментовий концерт відбудеться вже 1-го березня (субота). Його виконавцем буде відомий українських піяніст Борис Максимович, що вже давно в Ню Йорку не виступав. Б. Максимович визначається досконалою, чистою, брилятною технікою, широким діяпазоном інтерпретаційно-виразових засобів і великим репертуаром із світової, та української фортепіянової літератури. Програма концерту Б. Максимовича з музичного і піяністичного погляду — дуже цікава. Такі твори, як Вальдштайнівська соната Бетговена, Токката Шумана, чи Мефісто - Вальс Ліста не виконуються у нас часто.

Творімо власну музичну культуру, надаймо музичному вихованню нашої молоді глибшого сенсу, покажім їй наше власне музичне життя, українські концерти, виконавців, композиторів, сталу публіку на концертах, словом вартості нашої культури, в ім'я яких ця молодь студіює. Доведім до цього, щоб наші власні мистецькі концерти були заспокоєнням духових потреб нашого суспільства, щоб вони стали стимулом для наших мистців і допомогли нашій молоді уважати українську культуру за конкретний факт.

Роман Савицький

Український Літературно Мистецький Клюб
Ню Йорк 149 2-а Ев.

З Літературно - Мистецького Клюбу в Ню Йорку повідомляють, що в найближчу п'ятницю 28-го лютого відбудеться там обговорення виставки Сергія Кіндзерявого-Пастухова. В обговоренні візьмуть участь мистці Л. Кузьма і А. Малюца та письменник Василь Барка, як теж бажаючі з-поміж приявних. Початок о год. 8 веч.

ФОНД „ВЕСЕЛКИ"

У цій рубриці друкуємо з признанням і подякою імена тих громадян, що прислали свою пожертву на фонд і передплату дитячого журналу „ВЕСЕЛКА".

СПИСОК Ч. 19.

	Передплата	Пожертва	Разом
Ю. Мушинський, Шикаґо	5.00	2.00	
Д-р А. Хрептовський, Шикаґо	4.00	6.00	
С. Постолюк, Лейквуд	4.00	2.00	
В. Івахів, Филаделфія	4.00	2.00	
Ю. Янів, Клівленд	4.00	2.00	
С. Клос, Йонкерс	4.00	2.00	
М. Малишівський, Рачестер	4.00	2.00	
З. Юрків, Рашел Парк	4.00	2.00	
А. Рудницький, Монтреал	4.00	1.00	
М. Звонок, Монтреал	4.00	1.00	
П. Машталяр, Торонто	4.00	1.00	
О. Макітра, Ошава	4.00	1.00	
Б. Остапюк, Маямі	4.00	1.00	
Т. Демкичук, Торонто	4.00	1.00	
Л. Попіль, Шикаґо	4.00	1.00	
А. Пісецька, Балтімор	4.00	1.00	
О. Притуляк, Монтреал	4.00	1.00	
В. Лопатюк, Дітройт	4.00	1.00	
С. Винярський, Петерсон	4.00	1.00	
М. Косович, Сан Франсіско	4.00	1.00	
О. Тиж, Шикаґо	4.00	1.00	
Я. Данилишин, Ню Йорк	4.00	1.00	
С Дубневич, Судбурі	4.00	1.00	
М. Терлецький, Йонґставн	4.00	1.00	
В. Баран, Джам. Плейн	2.00	1.00	
Т. Москаль, Клифтон	1.00	1.00	
М. Фесеак, Ню Йорк	5.00		
М. Гентош, Маґаной Сіті	5.00		
Б. Ластовецький, Ню Йорк	4.00		
Р. Голод, Шикаґо	4.00		
Т. Школяр, Ірвінґтон	4.00		
Б. Гірняк, Клифтон	4.00		
П. Миколенко, Гемтремк	4.00		
І. Зазпорський, Алентавн	4.00		
А. Шийка, Амстердам	4.00		
П. Нестеренко, Бостон	4.00		
А. Зінченко, Филаделфія	4.00		
З. Подубинський, Бріджпорт	4.00		
Н. Горбачевський, Йонґставн	4.00		
В. Бабич, Филаделфія	4.00		
М. Кизик, Ню Гейвен	4.00		
В. Козацький, Найлес	4.00		
Д-р Н. Мосійчк, Боффало	4.00		
Р. Волянюк, Клівленд	4.00		
С. Сенків, Лестер	4.00		
А. Крих, Боффало	4.00		
І. Стадник, Едмонтон	4.00		
В. Пивоварчук, Монтреал	4.00		
О. Рогатин, Судбурі	4.00		
Н. Іваськів, Ірвінґтон	4.00		
О. Кулиняк, Честер	4.00		
М. Товтрівський, Кіркленд Л.	4.00		
Д-р П. Шандра, Шикаґо	4.00		
С. Свевський, Филаделфія	4.00		
Б. Понятишин, Джеймставн	4.00		
П. Федик, Дітройт	4.00		
В. Домачук, Монтреал	4.00		
І. Оришк, Нюарк	4.00		
М. Ковбасюк, Джерзі Сіті	4.00		
Н. Перчишин, Мінеаполіс	4.00		
М. Ромах, Кемден	4.00		
О. Бриньовський, Ню Йорк	4.00		
Р. Лесів, Дітройт	4.00		
Т. Дусановський, Торонто	4.00		
Д-р В. Комаринський, Ірвінтон	4.00		
Б. Микитів, Ню Йорк	4.00		
М. Довбич, Массілон	4.00		
Т. Вацик, Джонсон Сіті	3.00		
В. Губіцький, Бронкс	3.00		
Ф. Кравець, Вашинґтон	3.00		
Х. Юрків, Рачестер	3.00		
О. Каранець, Дітройт	3.00		
Ю. Клюфас, Торонто	2.00		
Я. Боднарук, Балтімор	2.00		
Х. Базилевич, Торонто	2.00		
Д. Савчак, Асторія	2.00		
І. Шатинський, Шикаґо	1.00		
В. Боттох, Маґаной Сіті	1.00		
Я. Семенюк, „	1.00		
С. Сорокапич, „	1.00		
Д. Гайдамака „	1.00		
Укр. Січ, Відд. 39 УНС, Сиракюз		6.60	
Т-во Св. Володимира Відд. 114 УНС, Шикаґо		5.00	
П. Білий, Вунсакет		4.00	
Ю. Брезінська, Пратсбург		2.00	
М. Параныч, Филаделфія		2.00	
І. Беднарський, Дітройт		2.00	
М. Собенко, Ню Йорк		2.00	
М. Гринішак, Елизабет		2.00	
Я. Марків, Ню Йорк		2.00	
Н. Джурин, „		2.00	
Т. Куратнік, Филаделфія		2.00	
О. Зенко, Акрон		2.00	
К. Зенко, „		2.00	
І. Квасницький, Дірборн		2.00	
В. Юрків, Гарфілд		2.00	
К. Фалендиш, Бруклин		2.00	
П. Корчок, Деррі		1.00	
А. Лис, Флашінг		1.00	
Б. Білинський, Нюарк		1.00	
Д. Близнюк, Гартфорд		1.00	
Н. Юречків, Торонто		1.00	
Т. Гелемей, Пасейк		1.00	
І. Рибак, Йонкерс		1.00	
Г. Пертчак, Честер		1.00	
Е. Гомотюк, Гартфорд		1.00	
Разом	$ 295.00	$ 88.60	$ 383.60
Раніше проголошено	$ 2,614.80	$ 2,030.95	$ 4,645.75
Разом все . . .	$ 2,909.80	$ 2,119.55	$ 5,029.35

ПОДЯКА

Старанням Видавництва „Свобода" відбулися в дні 8-го лютого 1958 р. ВЕЧЕРНИЦІ, прибуток з яких був призначений на допомогу найбільш потребуючим працівникам пера на скитанні.

У зв'язку з цим складаємо сердечну подяку всім тим, які своєю безкорисною жертвенною працею причинилися до морального і матеріяльного успіху згаданого підприємства, а зокрема: ВШ. Паням: Уляні Козак, голові та: Алі Давиденко, Мирославі Драган, Олі Домбровській, д-р Марії Кобринській, Олександрі Луців, Меланії Міляпович, Лідії Постолюк, Марії Рудницькій, Вірі Соболта, Соні Соколишин, Нілі Сохан, мґр. Марії Сташинській, Євгенії Ференцевич, Марії Шумейко і Уляні Явній — членкам Комітету Пань, за приготування буфету і дарування солодощів; — ВШ. Панові ред. Іванові Костюкові, який прибув з далекого Трентону, щоб в ролі аранжера проводити з великим хистом Вечерницями; — ВШ. Паням і Панам: Анатолеві Домарадзькому, Марії Думанській, інж. Євгенові Гашинському, ред. Вячеславові Давиденкові, Володимирові Карому, Дмитрові Кусому, Якову Кулиничеві, ред. Іванові Кедринові, проф. Михайлові Лисогорові, д-рові Луці Луцеву, Володимирові Назаревичеві, мґр. Денисові Притулякові, проф. Василеві Стецюкові, за виконання допоміжної праці.

Увесь прибуток переказано ЗУАДКомітетові на фонд працівників пера.

Діловий Комітет Вечерниць:

Петро Постолюк, д-р Іван Козак, Квітка Стецюк, Люба Лапичак, Володимир Сохан

КУПУЙТЕ В ПІДПРИЄМСТВАХ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ"

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. ДЖ.

Збори українців з Лемківщини.

В неділю, 2-го березня б. р. відбудуться в залі Українського Народного Дому при 433 Гобокен вуляця, о год. 2-ій пополудні збори українців з Лемківщини, на яких буде заснований Відділ Організації Оборони Лемківщини в Джерзі Сіті.

Збори відбудуться з ініціятиви Відділу Організації Оборони Лемківщини в Йонкерсі, Н. Й., а підготовив їх Організаційний Комітет, який очолив п. Василь Жуковець.

Проситься всіх українців з Джерзі Сіти й околиці, а в першу чергу українців-уродженців Лемківщини прибути численно на ці збори і тим доказати, що доля Лемківщини і її жителів, вітки українського народу — лемків, лежить всім нам на серці та що ми готові їм допомогти в їхньому теперішньому важкому положенні.

С. Ж.

Читайте українські книжки й газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

Соняшна енергія огріває або охолоджує дім в Арізоні

Фінікс, Арізона. — В Парадайс Веллі недалеко Фініксу в Арізоні будують дім, який буде охолоджуваний і огріваний соняшною енергією. Цей дім має коштувати коло 30,000 долярів, а ця соняшна огрівальна система має ще додатково коштувати коло 5,000 долярів. Ця огрівальна система складається з підземного збірника на воду і з серії конденсорів довкола горішньої частини будинку. Вода, огріваня сонячним промінням, циркулює через кондензори на даху будинка і збирається в резервуарі. Окремий прилад при цьому резервуарі перемінює воду в гарячу або холодну пару і розсилає її при допомозі металевих рур, які є причеплені до доліики в кімнатах. Ці рури огрівають взимі дім, а влітї його охолоджують.

СТАРОКОСТАНТИНІВСЬКИЙ ЕПІЗОД В ГРУДНІ 1919 Р.

(Закінчення зі стор. 2-ої).

зійшла зі сцени гідно, без погромів та бешкетів, за які українське населення завжди платило горами трупів.

Ця справа стояла дуже гостро в Старо-Костянтинові з таких причин. Ще від 1918 р. прийшло тут до неписаної і дуже довірочної угоди між усіми національностями такого змісту: всі вони зобов'язалися впливати через своїх представників на свою владу, щоб вона не арештувала — не вивозила і не розстрілювала членів інших націй за те, що вони були колись при владі або брали участь в політичному житті. Кожна особа, що хотіла користати з цього добродійства, не могла чинно виступати проти кожночасної, діючої влади. За це ніхто не мав права кликати таку особу на допити, жадати від неї якихнебудь заяв та декляpацій льояльности. Жиди взяли на себе обов'язок впливати в цьому напрямі на большевиків, росіяни на Денікіна, українці та поляки — на свої національні власті.

Всі національності на терені Ст.-Костянтинова льояльно виконували договірні постанови. Їхні довірені представники мали великий вплив серед членів своєї нації, так, що їхні думки були респектовані через їхню владу. Це було можливим тому, що тоді влада рекрутувалася на сто відсотків з місцевого елементу, і всі тодішні режими на Україні були дуже слабі. Наслідком цього домовлення був факт, що за цілий час діяння української влади політична поліція не мала клопотів; на терені Ст.-Констянтинівського повіту не було заворушень, змов та провокацій з будь-якої сторони. Цей повіт був найспокійнішою адміністраційною одиницею молодої Української Держави.

Заходила небезпека, що українці в грудні 1919 р. перші посередньо зламають цю догоду через те, що не вплинули на свою владу, щоб вона дала всім національностям забезпеку від бешкетів та погромів. Крім цієї моральної сторони, в гру входили дуже реальні інтереси, а саме голе життя всього українського елементу в Ст.-Костянтинові, починаючи від хворих, а на втікачах кінчаючи — якби прийшло до погромів.

Одного грудневого ранку, коло одинадцятої години, ми почули тупіт кінських копит і побігли до вікна. Це була добре нам знана частина юнацької школи. Не минуло й десять хвилин, як з півдня показався відділ „добрармії". Я наказав замкнути фронтові двері; подякував міліціонерам за їхню службу, запропонував їм виходити по одному і йти додому. Я вийшов останній. Знаними вуличками дібрався на свою кватиру, яку вибрав на цю можливість. Відпочивши дещо, намалював на фронтових дверях великий білий хрест, немов прочуваючи, що за два дні сам захворію на цю страшну тифозну недугу.

Денікінці держали Ст.-Костянтинів коло трьох місяців. Дуже допитувалися за представниками вищої та місцевої української влади. Але арештів та розстрілів не було. Вони не заглядали до „Просвіти" і не цікавилися втікачами та нашими хворими вояками. Так само поводилися поляки, а по них большевики. Вже на початку весни 1920 р. втікачі покинули місто і помандрували до своїх домів.

Старо-Костянтинівський епізод в грудні 1919 р. був дрібним, щоб заважити на ході загальної української історії. Все таки його повинні взяти до уваги дослідники цієї доби хоч би тому, що він заіснував на означеній території та в означеному часі.

Особливо він повинен зацікавити наших політичних діячів своєю вдатною спробою замирення та згідного співжиття всіх національностей на цьому терені. Це співжиття та співпраця перетривала бурхливі часи війни та революції і вдержалася приблизно до половини 1922 року, коли большевики стали твердою ногою на Україні і почали діяти понад голови місцевого населення.

ҐВАТЕМАЛЬСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ КОНФЕРУВАВ З АЙЗЕНГАВЕРОМ

Вашинґтон. — Новообраний ґватемальський президент генерал Міґуель Ідіґорас Фуентес конферував 25-го лютого з президентом Айзенгавером. Члени з його почету заявляють, що Ідіґорасові вдалося осягнути свою головну ціль, це значить переконати уряд ЗДА в тому, що він (Ідіґорас) не є „якимсь правим дивоглядом", тільки „поміркованим протикомуністом". Вшанувала побут у столиці ЗДА ґватемальського президента і Організація Американських Держав.

ДОЛЛЕС ВІДЗНАЧИВ

70-річчя з дня народин

Вашинґтон. — Державний секретар Джан Фостер Доллес відзначив 25-го лютня 70-річчя з дня свого народження. Промовляючи день перед тим на Конґресовій Комісії, він повільно й поважно сказав: „Джентелмени, це є моя остання поява перед Конґресовою Комісією", і після тих слів зробив павзу. Деякі журналісти вже бігли телефонувати про резиґнацію Доллеса, якої домагаються деякі демократи, але вони вернулися, коли почули кінець Доллесового речення „в сьомій десятці мойого життя".

● Орган комуно-німецької молоді „Юнґе Вельт" в східньому Берліні друкує великі історії про дійсні й вигадані проступки американських шкільних недолітків під заголовком „Молоді ґанґстери теpоризують Ню Йорк"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Управа Т-ва ім. Т. Шевченка повідомляє членів, що збори відбудуться в неділю 2. березня о год. 7-ій вечером в приміщенні Укр. Ам. Клюбу, 292 Гадсон Евеню. Проситься всіх членів прибути на ці збори, до полагодження дуже важних справ. Рівнож буде вибір делегата на 24 Конвенцію УНС. — М. Гузар, предс. М. В. Гузар, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, Па. — Т-во „Дністер", 430 Відд., подає до відома своїм членам, що Річні збори, назначені на день 16-го лютого 1958 р., не відбулися, з причини сніговіїв, а пересунені на день 23-го лютого 1958 р. не відбулись, з причини не доручення „Свободи" і тому Річні збори відбудуться, невідклично 2-го березня 1958 р., в Українськім Клюбі при 847 Н. Френклін вул. Початок о год. 1-ій по пол., а вслід за тим будуть Звичайні збори, в цілі вибору делеґатів на конвенцію УНСоюзу. Якщо в означеній годині не буде відповідна кількість присутніх, то збори відбудуться одну годину пізніше, без огляду на число присутніх. Просимо всіх членів про численну участь. — О. Бакай, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. — Т-во „Українська Січ", Відд. 39, повідомляє, що Місячні збори відбудуться в неділю, 2-го березня 1958 р., о год. 3-ій по пол., в УН-Домі. До участи на зборах проситься всіх. Вплачування вкладок буде 1-го березня, від 7-ої до 10-ої год. веч. і 2-го березня, від 12-ої до 3-ої по пол. — Загальні річні збори нашого Відділу відбулися 5-го січня, на яких обрано нову Управу в такому складі: О. Шмакалюк, предс.; І. Піґуляк, кас.; М. Рубич, фін. секр; М. Проскуренко, рек. секр. Контр. Комісія: М. Клюсик, С. Грицик і В. Майкович. — На Місячних зборах 2-го лютого 1958 року обрано 3-ох делеґатів на 24-ту конвенцію УНСоюзу, а саме: 1. І. Піґуляк, 2. О. Шмакалюк, 3. М. Рубич.

БОСТОН, Масс. — Т-во ім. Є. Коновальця, Відд. 238, повідомляє своїх членів старших і молодіж, місцевих і позамісцевих, що Звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 2-го березня, в залі Укр. Громади, зараз по Службі Божій. Проситься всіх членів бути приявними на зборах, бо є важливі справи, які треба негайно вирішити. Також буде вибір делеґатів на 24 конвенцію УНСоюзу, яка відбудеться в Клівленді, Огайо. На зборах буде присутній гол. Радний УНСоюзу п. М. Давискиба, який зясує коротко справи передконвенційної кампанії приймання нових членів в ряди УНСоюзу. Кожний, хто любить свою Рідню повинен бути обезпечений у своїй рідній Установі, якою є для нас УНСоюзу. — П. Мороз, голова.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка вважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

Посмертні Згадки

КАТЕРИНА ЗАБЛОЦЬКА, членка Б-ва св. Петра і Павла, Відд. 57 УНСоюзу в Коговз, упокоїлася в Бозі 8-го лютого 1958 р. Покійна народилася в селі Заставя, пов. Тернопіль, Зах. Україна. Полишила в смутку чоловіка Миколу. Похорон відбувся 10 лютого 1958 р., з української греко-кат. церкви св. Петра й Павла на цвинтар св. Петра й Павла. — В. Їй П!

Р. Мацюк, секр.

АННА ПЕРСОВИЧ, довголітня членка Т-ва ім. М. Шашкевича, Відд. 94 УНСоюзу в Гемтремку, Міш., померла 3-го лютого 1958 р., на 60 році життя. Покійна народж. в селі Баня Березів, пов. Коломия, Зах. Україна. Полишила в смутку сестру Гелену Сушінську і шваґра Григорія в Дітройті і 4 сестри на рідних землях: Розалію, Марію, Юлію та Параскевію. Похорон відбувся 6-го лютого, при участі Родини, Знайомих та Членів Т-ва, Членкинь Золотого Хреста, Відд. 34, Членів Березівського Допомогового Комітету та Членів Українського Американського Ситизенського Клюбу, з пох. заведення, до греко-кат. церкви Непорочного Зачаття, а опісля на цвинтар. Мт. Олівет. — В. Їй П!

А. Киба, рек. секр.

Зміна адреси

До Адміністрації „СВОБОДИ"
81-83 Grand Street
(P. O. Box 346)
JERSEY CITY, N. J.

Долучаю 10 центів — прошу змінити мою адресу.

Моя СТАРА адреса була:

ЧИСЛО ВІДДІЛУ (якщо член УНС)

Ім'я і прізвище

Адреса

Моя НОВА адреса така:

Ім'я і прізвище

Адреса

Адреса

ТАРЗАН, ч. 4017. Жахливий вид.

THE PRIESTESS LED THE APE-MAN THROUGH WINDING CORRIDORS OF GLOOM, UNTIL FINALLY THEY CAME TO A WOODEN DOOR.

"THIS WILL BE SAFE," SHE SAID. "I HAVE THE ONLY KEY."

TARZAN STARED INTO AN OMINOUS, FOUL-SMELLING ROOM "OUR SACRIFICIAL VICTIMS ARE REPOSED HERE," THE GIRL EXPLAINED, "IN THE CHAMBER OF THE DEAD..."

Distr. by United Feature Syndicate, Inc. 6-25-4017

Жрекиня вела мавполюда крутими й темними коридорами, аж поки не прийшли вони до дерев'яних дверей.

— Тут буде безпечно, — сказала вона. — Ключі маю лише я.

Тарзан вдивлявся в зловісну, смердячу кімнату. — Тут, в цій кімнаті мертвих лежать наші жертовні приноси, — вияснила дівчина.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!